

Motvind Norge
Ekebergveien 1a
0192 Oslo

Oslo, 28.10.2021

Til medlemmer av
Energi- og miljøkomiteen
Stortinget

Budsjettforhandlingene 2022

Vi viser til budsjettthøring som pågår 28.-29. oktober 2021, og ber komitésekretær Marit Halleraker om å distribuere denne henvendelsen til Energi og miljøkomitéens medlemmer snarest mulig.

Vi ber også om et snarlig møte med komitéen.

**

Motvind Norge har i løpet av de 2 siste årene gjennomført et arbeid som dokumenterer ulike lovbrudd i forbindelse med tildeling av konsesjoner til vindkraftverk i Norge. Arbeidet har avdekket svært alvorlige lovbrudd med uante rettsvirkninger og andre konsekvenser. Det er etter vår oppfatning et behov for uavhengig gransking av vindkraftprosessene.

I det følgende vises noen eksempler på slike lovbrudd.

1. *Fra dobbeltbehandling til ikke-behandling.*

Mangle konsesjoner er gitt uten at rettighetene til arealene er avklart slik forutsatt i plan- og bygningsloven og Stortingets forarbeidene til den. Hensikten med å unnta vindkraft fra reguleringsplikt, var å unngå dobbeltbehandling i kommunene og hos energimyndighet. Det som har skjedd er imidlertid at arealene til vindkraften *ikke behandles*. Når det ikke foretas arealavklaringer, hverken etter plan- og bygningsloven eller energiloven, foretas ingen arealforvaltning.

Grunneiere kontaktes uten hensyn til hvor arealet befinner seg, fordi det ikke foretas kommunal behandling. Det har f.eks. ført til at vindkraftverk bygges i reindriftsområder (Storheia, Stokkfjellet, Øyfjellet, Davvi, Innvordfjellet), der arealet grenser til nasjonalpark (Øyfjellet, Gilja), ved naturreservat (Haramsøya og mange flere eksempler), i strid med kulturminner (Sørmarkfjellet, Finnskogen, Dønnesfjord og Rakkocherro i Berlevåg), i INON-områder (omtrent alle), områder som forberedes til søknadslisten som World Heritage-område (Finnskogen).

Det praktiseres hverken søknadsplikt etter pbl § 20-1 bokstav k, l eller m, eller fullstendig dispensasjonsbehandling etter pbl § 19-2. Det henvises i stedet til konsesjonsbehandlingen etter energiloven. Problemet er at det ikke foretas arealvurderinger etter energiloven.

Konsekvensen er svært alvorlig:

Energimarkedet krever ifølge OED, at det ikke kan settes et øvre tak på energiproduksjon, hverken i antall TWH, antall km², eller antall kroner. «Ingen øvre tak» betyr at HELE landets areal ligger åpen for konsesjon til energianlegg. Når også arealavklaringen feilaktig unntas fra søknadsplikt etter pbl § 20-1 m) og dispensasjonsbehandling etter pbl § 19-2, får vi konsesjoner som ikke er i tråd med plan, og ikke vurderer bestemmelser gitt i plan, eller andre hensyn, heller ikke lovbestemte rettigheter som f.eks. samenes bruksrett, eller andre bruksrettigheter til arealene.

2. *Mulige grunnlovsbrudd*

I tillegg til at det nå er fastslått brudd på FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, kan forvaltningspraksisen også innebære flere grunnlovsbrudd. Dette gjelder grl. § 112. 3. ledd, som fastslår at staten plikter å iverksette tiltak som sikrer retten til miljø. Unntaket fra reguleringsplikten i plan- og bygningsloven skulle vært fulgt opp med et slikt tiltak som sikret at det ble foretatt arealbehandling. I stedet begrunnes mangel på øvre tak med kraftmarkedet, noe som innebærer det at alle landets potensielle vindkraftarealer fungerer som et prissignal inn i energimarkedet. Dette sikrer ikke retten til miljø, men utsetter retten til miljø for en enorm risiko.

Forvaltningspraksisen kan også være et brudd på grl. § 105. Når det ikke er foretatt søknadsbehandling etter pbl § 20-1 m), er heller ikke områdene rettighetsavklart. Det betyr at det kan være rettigheter i planområdet som ikke er «svart ut». Dette er påvist for Buheii vindkraftverk hvor beiterettigheter og fiskerettigheter har «forsvunnet» gjennom tinglysing av festeretten til vindkraftverket. På området for Storheia vindkraftverk er det også innlemmet hytter (gamle ikke-tinglyste bruksretter) uten å varsle/sjekke rettighetene. Motvind Norge mener manglende søknadsbehandling her er brudd på plan- og bygningsloven, som i sin tur kan medføre brudd på matrikuleringsloven og tinglysingsloven. Manglende ivaretagelse av folks bruksretter til eiendom kan også være brudd på grl. § 105.

3. *Energiloven gir ikke tilstrekkelig hjemmel for eksportproduksjon*

Energilovens hjemmel og de fordeler den gir i lovverket, (f.eks. til ekspropriasjon, statlig plan og unntak fra delingsforbudet i jordloven), er gitt av hensyn til forsyningsikkerhet. I dag brukes hjemmelen til konsesjoner for ren overskuddsproduksjon til eksport. Det betyr at det eksproprieres for eksport av strøm, at matjord kan deles opp med formål om eksport av strøm. Samfunnsnytteaspektet som skal ligge til grunn før ekspropriasjon mangler i disse sakene. Energiloven gir ikke tilstrekkelig hjemmel.

I tillegg vet myndighetene hverken hvem eller hva som eksproprieres, fordi de ikke har foretatt arealavklaring jf. pkt. 1.

4. *Konsekvensutredningen har store mangler.*

Konsesjonene bygger på for dårlig kunnskapsgrunnlag, f.eks. er folkehelse ved å få et industrianlegg med konstant til dels ulovlig støy, bevegelige deler og blinkende lys, *ikke* vurdert. Får du en ballbinge som nabo, vil det bli vurdert. Dette er ikke bare uheldig, men ulovlig, fordi kunnskapsgrunnlaget var til stede på når konsesjonen ble gitt. Det ble ikke etterspurt fra energimyndighetene.

Andre forhold som ikke er vurdert er bl.a. radarsignaler for fly (Vindkraftverket på Haramsøya stenger for radarsignaler fra Vigra), forurensning av beiteland, næringsvann og drikkevann (Gulesletten, Berlevåg, Kvittfjell, Haramsøy, Innvordfjellet, Sørmarkfjellet).

5. *Forretningsmodellen tar ikke hensyn til andres interesser*

Hele forretningsmodellen er snekret sammen uten at berørte naboer og rettighetshavere kan komme i inngrep på et tidspunkt hvor de reelt sett kan ivareta sine interesser. Både plan- og bygningsloven, forvaltningsloven og energiloven har regler om medvirkning. Reglene skal ivareta rettssikkerheten, og brudd på disse reglene har store konsekvenser.

Det er menneskenes liv og livsgrunnlag det handler om. At landskapet endres fra natur til sprengte fjell er et enormt tap. Det handler om identitetstap, tap av næringsgrunnlag, tap av friluftsområder, og utsetter menneskene for erkjent helserisiko, og skaper sorg og mistillit.

Støyplager, verdifall på boligen, kvaliteten på drikkevannet, TV-signaler, beiteområder med forurensningsfare, fare for mikroplast og hormonhermere i nedslagsfeltet til vassdrag, beiteland og drikkevann, andre næringer mister næringsgrunnlaget f.eks. turistnæringen, gårdsbruks tilleggsinntekter av turisthytter, muligheten for å legge ut hyttetomter forsvinner pga. støysoner.

Dette er andre folk og næringers interesser i området, men forretningsmodellen utsetter høring til et tidspunkt hvor innspill ikke har reell betydning.

6. *Brudd på EU retten*

Vindkraftverk skaper helsefarlig støy, og sumvirkningene av støy, enorme bevegelige deler og blinkende lys er ikke vurdert og ofte uten at naboene får mulighet til å komme med innspill. Dette er brudd på folkehelseloven, forskrift om miljørettet helsevern og EU-retten.

EU-domstolen i storkammer har i Nevele-dommen fra 2020, fastslått at alle retningslinjer som gjelder helse og sikkerhet ved utforming av vindkraftverk, skal konsekvensutredes. I Norge er ikke retningslinjene for støy, skyggekast, iskast, konsekvensutredet. Alle vindkraftverk gitt uten slik konsekvensutredning skal ifølge dommen stoppes inntil forholdene er bragt i tråd med EU-retten.

Dommen slår også fast at tiltak etter fornybardirektivet – det grønne skiftet – ikke går foran hensynene til helse og sikkerhet.

7. *Det overordnede samfunnsnyttevurderingen av vindkraft er fraværende.*

Arealendringer er ifølge FN er den største trusselen mot livet på jorda. Større enn klimaendringene. Inngrepene i naturen i seg selv er unngått som tema. Forvaltningen er bedt om å si ja. INON-kategorisering er fratatt verdi.

Når vi i tillegg vet at effekten av vindkraftproduksjon i antall TWH er svært lav i forhold til det enorme arealforbruket bør hensiktsmessigheten av vindkraft vurderes på nytt.

8. Hva er målet?

Vi etterlyser klarere mål og retning. Målet om et «lavutslippssamfunn i 2050» må ta innover seg at tallene fra vindkraftproduksjonen ikke gir det svaret myndighetene ønsker. Har dere i det hele tatt sjekket tallene? Motvind Norge mener at det er så stor diskrepans mellom tallene fra vindkraftproduksjonen og behovet for kraft som skal føre til lavutslippssamfunnet, at vi ber komiteen se på tallene på nytt. Er det en illusjon, et sterkt ønske, eller en ideologi som ligger til grunn?

Vi har også merket oss at kommunikasjonen om eksport eller kraftutveksling, ACER og en internasjonal avtale inngått i 2016, er utydelig. Hva er egentlig rettsforholdene her? Er avtalen inngått i 2016 ratifisert av Stortinget med kvalifisert flertall, og hvorfor var ikke avtalen gjenstand for offentlig diskusjon?

For å unngå ytterligere grobunn for mistillit bør mål og virkemidler avklares og informeres om på en tydelig måte.

**

Motvind Norge har på frivillig basis kartlagt jussen og forvaltningen på vindkraftområdet, og også utviklet en Motmelding til energipolitikken.

Vi krever at det må avsettes midler til

1. Uavhengig gransking av hele forretningsmodellen, herunder konsesjonsprosessene til vindkraft. Fosen-saken er bare toppen av isfjellet. Vindkraftutviklingsprosessen, både i privat og offentlig regi, innebærer flere grunnlovsbrudd, lovbrudd og brudd på EU-retten. Det kan ikke rettsstaten leve med.
2. Myndigheten må komme med ekte informasjon, og ikke tilpasset kommunikasjon, til folket om eksport av kraft, ekspropriasjon til eksport, kraftkabler og betaling av nett. Hva er rettsforholdene og rettsvirkningene? Hva er de faktiske fordelene og ulempene for hhv. folket og kraftbransjen og staten og kommunene. Myndigheten må bygge ny tillitt. Vi godtar ikke manipulerende kommunikasjon og påvirkningsstrategier fra offentlige myndigheter, statseide og kommunalt eide kraftverk. Alle offentlig eide kraftverk må følge offentlighetsloven. Alle salg av allmenninger og annen offentlig eiendom skal være offentlig informasjon.
3. Det må avsettes midler til en energikommisjon som vurderer samfunnsnyttene av vindkraft, etter profesjonell faglig samfunnsøkonomiske analyse, hvor arealforbruket og naturforbruket er en vesentlig faktor. Økosystemtjenestene i havet må medregnes. Motvind Norges motmelding må være en del av beslutningsgrunnlaget.

Med vennlig hilsen

Eivind Salen
styreleder
Motvind Norge

Stein Malkenes
daglig leder
Motvind Norge